

PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA WWW.DOHAANY-ZSINAGOGA.HU

Littner György sorozata (2. oldal)

Izrael megemlékezett és ünnepelt (12. oldal)

Fotó: Szengyörgyi Ákos

Littner György

József másik arca – A HATALOM CSÚCSÁN

Előbb Családragény a Bibliából című könyvből olvashattunk részleteket, tavaly pedig a hetiszakaszokat, s ezeken keresztül legnagyobb prófétánk, Mózes életét mutatta be Littner Gyuri barátunk. Januártól Józsefről készített sorozatát olvashatják ezen az oldalon..

A történelem folyamán József volt a világon az első ember, aki lefektette a modern árutőzsde alapjait. Olcsón vegyél (gabonát), várj, amíg felmegy az ára, és akkor nagy haszonnal, drágán add el!

Egyiptom mezőgazdasága a Nílusra épült. Eleinte amikor gazdálkodni kezdtek a Nílus kiáradt és elöntötte a termést, ami tönkrement. A tudósok kiszámították, hogy a Nílus mindig az év egy bizonyos szakaszában árad ki, amikor a Szíriusz csillag feltűnik az égen. Erre alapozva megalkották a naptárt. Az év 365 napját három negyhónapos évszakra osztották: Elárasztás (Akhit), Növekedés (Perit) és az Aratás (Shemoul). Az áradás rengeteg iszapot hagyott maga után, amin aztán csodálatosan fejlődtek a növények. Így megtervezve a munkát, időben vetettek és arattak, hatalmas termés hozammal.

József első intézkedése az volt, hogy hatalmas gabonátárolókat építtetett. Az első évben minden eddiginél nagyobb áradás volt, és rengeteg gabona termett. A gazdák a nagy termést nem tudták értékesíteni, ezért leesett a gabona ára. József emberei felvásárolták az olcsó gabonát, és elhelyezték az újonnan épült raktárakba. Ez így folytatódott hét éven keresztül, és a kincstár kezdett kiürülni. A Fáraó tanácsadói bepanaszolták Józsefet a hatalmas költségek miatt. A Fáraó azonban egy kézlegyintéssel elintézte a panaszgatókat, mert megbízott Józsefben és az ő Istenében.

Elérkezett a nyolcadik év. Az Ö.való szárazsággal sújtotta a Földet és a Nílus most először nem tudott kiönteni, csak folydogált lassacskán a medrében. Alig termett valamicske gabona. A gazdák felélték a tartalékaikat, és már nem maradt vetőmagjuk sem, ezért a Fáraóhoz fordultak segítségért:

„És kezdett bekövetkezni az éhség hét eszten-deje, amint József megmondotta, és volt éhség, éhezett Egyiptom egész országa és a nép kiáltott Fáraóhoz kenyérért. Ekkor Fáraó mondta: Menjete Józsefhez, amit mond nektek, azt tegyétek.”

József megváltozott. Az eddigi álmodozó, kissé nagyképű, de azért szeretetre méltó szépfű el-tűnt. Helyette kezdett sötétedni a másik arca, először is a kökemény üzletemberé. Drágán adta az olcsón megszerzett gabonát, de az emberek megadták érte bármit, hogy ne éhezzenek, és tudjanak vetni.

A következő években már távoli vidékekről is jöttek Egyiptomba gabonát vásárolni, aminek

Giovanni Battista Tiepolo -József megkapja a Fáraó gyűrűjét

az ára ismét feljebb ment. A kincstár kezdett megtelni arannyal, ezüsttel, és egyéb értékekkel, amit a gabonáért beszédtek. Miután elfogytak az értékeik, már az állataikat sem tudták etetni, ezért átadták őket Józsefnek gabonáért cserébe. Amikor ez a gabona is elfogyott könnyörögtek Józsefnek, hogy adjon nekik ennivalót:

„Miért haljunk meg szemed előtt mi is, földünk is; végy meg bennünket és földünket kenyérért, és leszünk mi és földünk Fáraónak szolgái. És megvette József Egyiptom egész földjét Fáraó számára.”

József kemény törvényeket hozott Egyiptom számára. Adófizetésre kötelezte a népet, a termés ötödét be kell szolgáltatni a Fáraónak. A második szín József új arcán a minden erejével a Fáraót szolgáló kíméletlen végrehajtóé.

A Fáraó nagyon meg volt elégedve József munkájával, ezért magához hívatta, és igazi egyiptomit csinált belőle.

„József harminc éves volt, mikor Fáraó, Egyiptom királya előtt állott.”

Erre nagy szükség is volt, mert az egyiptomiak utálták a hébereket, és mindenki tudta, hogy József héber férfi, akit véd a Fáraó hatalma.

„Nem ehetnek az egyiptomiak kenyeret a héberekekkel együtt, mert ez utálat az egyiptomi-aknak.”

Nagy ünnepség keretében egyiptomi nevet kapott: József: Cáfénat-Panéah lett belőle. Több-féleképpen fordították már ezt a nevet: „Titkok

Megfejtője, Az Élet Fenntartója, Világ Megmentője.” A Fáraó egy oszlopot állított József tiszteletére, melyre ráírták az új nevét: Cáfénat-Panéah, és véstek rá képeket is, a történetekről. Következett a házasság: A Fáraó kijelölte Ön egyiptomi isten papjának Potiferának a leányát Ászenátot. Ön isten templomában egyiptomi bálványok között, nagy pompával tartották meg az esküvőt. Józsefnek ez nem okozott problémát, hiszen fiatalon, a Terah házban ő is bálványok között élt. Elégedett volt a nagy jóléttel, és a gyönyörű feleségével, aki később két fiút is szült neki: Menassét és Efrájimot. Közben teljesen egyiptomivá vált, így egy újabb színnel sötétedett József másik arca.

Teltek az évek, és mire véget ért a hét szűk esztendő Egyiptom a világ leggazdagabb országa lett az Ö.valónak és Józsefnek köszönhetően.

Eltelt több mint húsz év és Józsefnek eszébe sem jutott az apja Jákob, aki jobban szerette őt, mint a többi gyermekét. Milyen nagyszerű dolog lett volna, ha József testőrsége élén, nagy pompával, gazdag ajándékokkal megrakodva belovagol Jákob táborába, hiszen jól tudta hol laktak, mert ő is ott élt egy darabig. Az Ö.való éhínséggel sújtotta Jákob országát is, ezért az apa kénytelen volt elküldeni fiait, Benjámin kivételével Egyiptomba, ahol jó pénzért lehet gabonát vásárolni.

Végre ismét Fesztiváloznak

10→15 August 2022
Budapest, Hungary
Freer than ever

Két év után újra Sziget Fesztivál. Jobban vártuk, mint valaha és biztos, hogy kihagyhatatlan lesz. 2022. augusztus 10-15-ig jön a nagy visszatérés.

– 1993-óta biztos volt, hogy évente összegyűlünk a Hajógyári-szigeten, hogy senki sem gondolta volna, hogy lesz év, amikor nem lesz Sziget. Pláne, hogy egymás után két fesztivál elmarad – kezdte a Sziget sajtótájékoztatót Kádár Tamás, a Sziget főszervezője. – Készülünk a 28. Szigetre, ami egy visszatérés lesz világsztárokkal, kedvencekkel, az elmaradt szezonok alatt befutott előadókkal és a Szigettől megszokott műfaji sokszínűséggel. Az biztos, hogy idén kihagyhatatlan lesz a Sziget.

Kádár elmondta, a közönség visszajelzése is arra utal, várja az idei rendezvényt. Hozzátette, sokan nem váltották vissza a korábban megvásárolt jegyeiket, hanem ki-várták az idei fesztivált, ami azt üzeni, a Sziget közönsége nagyon lojális. Másrészt az elővételes jegyeladási adatok is biztatóak, sőt azt mutatják, idén több teltházas nappal is számolhatnak.

Kádár kiemelt néhány fontos változást az idei Sziget kapcsán. Így azt, hogy megszűnnek a 0. és -1. napok, 6 teljes értékű, minden programhelyszínén aktív fesztiválnapból áll a Sziget. A szervezők igyekeznek a környék forgalmát is mentesíteni, ezért a beléptetési rendszer a „K” híd belső oldalára kerül át.

Új dolog, hogy a látogatók is átélhetik a VIP élményt, a megvásárolható VIP jegyek egyszerre 4 VIP-szektorba is belépést engednek, melyeket a Nagyszínpad, a FreeDome, a Colosseum és a Ticketswap Party Aréna mellett alakítanak ki.

A környezetvédelmi elköteleződés is töretlen, a Greener Sziget új elemekkel egészül ki idén. Így egy CO2 kompenzációs erdő kialakításához járulhatnak hozzá azok a látogatók, akik a jegy mellé „vásárolnak egy fát” is.

Kádár kitért arra, hogy a Főváros és a Sziget egy 5+5 éves megállapodást is aláírt, amelynek az idei lesz az első éve. Faix Csaba, a Budapest Brand vezérigazgatója elmondta: a Sziget Budapest elsőszámú turisztikai attrakciója. A majd 100 országból érkező fesztiváló a város jó hírét viszi el a világban, s kulturális és turisztikai szempontból is több mint városmarketing, hiszen a Sziget a legmenőbb és legtöbbet emlegetett hazai márka.

A szokásos változatos zenei programok mellett idén is lesz cirkusz és utcaszínház, vurstli és számos sportolási lehetőség, s persze nem maradunk Civil Sziget nélkül sem. Bővebben a programokról:

<https://szigetfestival.com/hu>

Újra Gyerek Sziget

Két év szünet után, a következő hétvégén, június 4-5-6-án indul, és továbbbi két hétvégén várja az apró fesztiválózókat és szüleiket az ingyenes Generali Gyerek Sziget, a megszokott helyen, a Hajógyári-szigeten.

niusi hétvégén a Sziget Szervezőiroda hagyományos, ingyenes rendezvényén, a Generali Gyerek Szigeten.

A tucatnyi programhelyszínen aprók és nagyok is megtalálják a

Aki már halványabban emlékszik, annak rövid összefoglalás: a Gyerek Sziget hazánk egyik legnagyobb, ingyenes családi rendezvénye számtalan koncerttel, bábszínházzal, tánccal, vetélkedővel, sportprogrammal, élményparkkal, ugrálóvárral, kézműves foglalkozásokkal és még rengeteg gyerekprogrammal. Az ingyenes rendezvényt a Sziget Zrt. 2002-ben hívta életre, azzal a céllal, hogy tartalmas és szórakoztató programokat nyújtson a családoknak az iskolai szünetben. 2019-ben összesen több mint 100 ezer résztvevő élvezhette a programokat.

2022-ben tehát újra gyermekekkel népesül be a Hajógyári-sziget a jú-

nekik való elfoglaltságokat a kézműves foglalkozásoktól, a színházi- és bábelőadásokon keresztül a táncházakig és a koncertekig. Az eseménysorozatot Halász Judit indítja, és a színpadon fellépnek a Belvárosi Betyárok, a Kalácsa, Farkasházi Réka, a Rutkai Bori Banda és az Apacuka is.

Lesz állatsimogató, Vándor Vurstli Lovag Vár, Kerek Perek Gasztro-nómiai Játszótér, Gyerek Paradicsom, Kutyaház, társasjáték helyszín, Négy Évszak Óriás Ugrálóvár és megannyi izgalmas játék és móka.

További információ:

<https://gyereksziget.hu>

MACCABIAH RUN

közösségi futás

2022. május 29.
Szent István park

Start: 13:30, a Szent István Park elől
1 szigetkör
Cél: Szent István Park Yom Haacmaut

Ünnepeljük együtt a sokoldalú izraeli kultúrát

Év végén visszatér a NOX

A 2000-es évek egyik legsikeresebb hazai produkciója, a NOX – 13 év hallgatás után – november 27-én, a Papp László Budapest Sportarénában egy hatalmas koncerttel lép újra a közönség elé, és ünnepli meg alakulásának 20. évfordulóját. A zenekar 2009-ben, a csúcson fejezte be a közös zenélést, búcsúkoncert nélkül, most itt az alkalom, hogy ismét együtt énekeljék a NOX legnagyobb slágereit, a látványában is lenyűgözőnek ígérkező koncerten.

A NOX fennállása alatt, szinte nem akadt díj, vagy rangos elismerés, amelyet ne zsebelt volna be a csapat. A „Bűvölet” című lemezzel elnyerte az év hazai albuma díjat, a „Ragyogás” lemez Fonogram-díjas lett, s begyűjtötte a nemzetközi Perzsa Arany Oroszlán díjat, és több ízben megválasztották az év zenekarának, de 1. helyezést ért el a Dalnokok Ligájában is. Mind a nyolc lemez aranylemez lett, ebből hat platina, míg három dupla platina, a 2005-ös Eurovíziós Dalfesztiválról a 12. helyezéssel tért haza. Szinte nem olyan rádió, vagy zenetévé sem, ahol ne találkoztunk volna a NOX különleges hangzásvilágú dalaival, melyekkel valami ősi energiára, érzésre tapintottak rá, átítatva a magyar népzene sokszínűségével és vált hamar az ország kedvencévé.

A 2005-ös „Ragyogás” című album és turné után a formáció megállíthatatlannak tűnt. Teltházás koncertek szegélyezték útjukat hazánkban és határon túl is. A Százszor ölelj még, a Forogj, világ, a Túl a Varázshegyen sokak fejében visszhangzik mindmáig. Ezért is okozott meglepetést, amikor 2009-ben, karrierje csúcán a NOX egyik napról a másikra eltűnt a közönség szeme elől, a rajongóknak arra sem volt lehetőségük, hogy egy búcsúkoncerten köszönjenek el kedvenceiktől.

Most azonban, 20 évvel alakulása után – egy koncert erejéig – a formáció feléled. A Főnix Legendája címet viselő koncerten, felcsendül az összes NOX klasszikus, sőt, a 2022 őszén megjelenő vadonatúj NOX lemezről is számíthat egy kis ízelítőre a közönség. Természetesen, ahogy a NOX-tól megszokhattuk, ezúttal is egy lenyűgöző show-val készül. A csapat mindig is előszeretettel használta az adott kor technikai lehetőségeit a maximális vizuális élmény érdekében, így a táncszínház mellett, ezúttal is a lehető legmodernebb technikai megoldásokra és lenyűgöző látványvilágra készülhet a közönség. A koreográfiáról, ahogy mindig is, Péter Szabó Szilvia mellett Nagy Tamás és a Varidance társulat gondoskodik majd.

Jegyek az alábbi linken elérhetők:

<https://broadwayticket.jegy.hu/program/nox-a-fonix-legendaja-135022>

a Pesti Sólet menüje

Batyuleves

Hozzávalók: 1 kg levestöldség ízlés szerint, 1 fej, vöröshagyma, 2-3 gerezd fokhagyma, 1 nagy csokor petrezselyem (fele a batyuhoz), 1 ek libazsír, 1 csapott ek fűszerpaprika, só, őrölt bors

A batyuhoz: 30 dkg liszt, tojás

Elkészítés: A forró zsíron megpirítjuk az apróra vágott vöröshagymát és a zúzott fokhagymát, lehúzzuk a tűzről, és megszórjuk a paprikával. Ezután hozzáadjuk a vágott levestöldségeket, és felengedjük 2 liter vízzel, sózzuk, borsozzuk. Eközben a darált húst sózzuk, borsozzuk, és hozzáadjuk a reszelt fokhagymát és az apróra vágott petrezselymet. A gyúrt tészta lisztezett felületen vékonyra nyújtjuk, az egyik felére 1-1 kiskanálnyi töltelékkel teszünk, az üresen maradt tésztaököket megkenjük vizes ecsettel, és ráhajtjuk a tészta másik felét. Beletesszük a batyukat a levesbe, hozzáadjuk a másik fél petrezselymet amit apróra vágtunk, és készre főzzük.

Borsos tokány hátszínből

Hozzávalók: 1,5 kg lapos vagy magas hátszín, 3 db közepes fej makói vöröshagyma, 4-5 gerezd fokhagyma (készlappal összezúzva), 10 g paradicsompüré, 2 dl szárazfehérbor, kb. 5 dl marhahúsleves, só, frissen őrölt feketebors, 1 dl étolaj

Elkészítés: A finomra vágott húst zsíron dinszteljük meg. Közben a húst vágjuk vékony 3 centi hosszú csíkokra. Adjuk a hagymához, sózzuk, borsozzuk, majd közepes tűzön pirítsuk, főzzük el a levét. Keverjük bele a paradicsompürét és pirítsuk rozsdabarnára, öntsük fel a fehérborral. Ha elpárolgott az alkohol, ízesítsük zúzott fokhagymával, s annyi csontlével öntsük fel, hogy ne lepje el a húst teljesen. Pároljuk lassan, amíg a hús megpuhul. Időnként pótoljuk az elfőtt levét csontlével. Akkor lesz jó az étel, ha leve tartalmaz. Köretnek fogyasztunk mellé párolt rizst, főtt-, vagy törtburgonyát.

Rántott banán

Hozzávalók: 6 banán, 3 ek méz, 1 ek citromlé, 2 ek olaj vagy vaj, 4 ek finomliszt, 1 csomag vaníliás cukor, 3 ek zsemlemorzsa, 1 ek szezámmag, 2 tojás

Elkészítés: Szeleteljük fel a banánokat ujjnyi vastagra, majd locsoljuk meg a citromlével és a mézzel. A zsemlemorzshoz keverjük hozzá a szezámmagot, a liszthez pedig a vaníliás cukrot. Panírozzuk be a banánszeleteket. Forrósítsuk fel az olajat, vagy vajat, és süssünk benne ropogósra a tallérokat pár perc alatt. Érdemes egyszerre maximum 2-3 szelettel dolgozni, mivel a szezámmag és cukor miatt nagyon hamar oda tudnak kapni a szeletek. Ha elkészültek, itassuk le róluk a felesleges zsiradékot.

Jó Étvágyat

Mécses a szamaritánus főpapi házból

Ősi, a régészek szerint 2300 éves, az egykor ott élt szamaritánusok használta olajmécsesre bukkantak a Szamariában lévő Gerizim hegyen.

A Nablusz melletti Gerizim-hegyen, a szamaritánusok szent helyén szinte teljesen épen került elő a cserépmécses egy kőből készült fürdőhely maradványánál. A szamaritánusoknál súlyos, de mozgatható kőből készült kádak szolgálták a tisztálkodást és a rituális tisztaságot szemben a zsidók kőbe faragott, elmozdíthatatlan mikvéjével.

A Gerizim-hegyen állagmegóvási munkálatokat végeztek, hogy ne csak a hegytetőn található, és a múlt század 90-es éveiben feltárt szentély, hanem a körülötte lévő papi lakóhelyek is látogathatóak legyenek, és ekkor találták a mécses, amely a régészek szerint a hellenisztikus időszakban, az időszámításunk előtti második században készült.

– Az ősi mécses az egykori főpapi épületben volt, és arra a korszakra datálható, amikor az Áldás-hegyén, a Gerizim hegyen dicsőséges szamaritánus templomváros állt, a jeruzsálemi zsidó Szentély megfelelője körülbelül 2300 évvel ezelőtt – mondta Nathaniel Elimelech, az izraeli természetvédelmi és műemléki parkok hatóságához tartozó Gerizim-hegyi műemlék igazgatója.

A hegyen az elmúlt évtizedekben került elő a szamaritánusok ősi szentélye, s mellette a hellenisztikus korszakból származó, mintegy tízezer lakost számláló, erődített fallal körülvett nagyváros maradványai. A hegytetőről láthatóak Szamária hegyei, s lábánál fekszik Nablusz, az ősi, bibliai Shem. A szamaritánus szentély közelében a papság épületei álltak, a mécses lelőhelyén a kutatók szerint egy gazdag papi család élt.

Ezen a helyen korábban találtak egy kicsiny aranyharangot, amely a főpapok ruhájának alsó szegélyén lógott – hasonlóan a jeruzsálemi Szentély zsidó szakrális vezetőinek öltözkékéhez.

A papi negyed épületeit idén nyitották meg a pészach ünnepére az izraeli nagyközönség előtt, miután a régészek irányításával látogathatóvá tették az egykori ásatásokat.

A csekély számban Nablusz mellett és az izraeli Holonban ma is élő szamaritánusok az észak-izraelita Efraim, Menassé és Lévi törzs leszármazottainak tekintik magukat, akik túlélték az egységes Izrael után két részre, Izraelre és Júdára szakadt királyság Izrael nevű északi részének elfoglalását.

A gyertyatartó használatának idején egy szamaritánus templom állt a helyszínen – Fotó Nathaniel Elimelech - Izraeli Természetvédelmi és Nemzeti Parkok Hatósága

Az északi királyságot i.e. 722-ben támadta meg, pusztította el s hurcolta fogságba lakóit az asszír birodalom. A hellenisztikus korban a Gerizim-hegyen felépített szentélyük vetekedett a babiloni fogság után újjáépített jeruzsálemi Szentéllyel, de a bizánci korban számos alkalommal felkeltek a császárság ellen, és a harcokban felmorzsolódtak.

A XXI. századra mindössze néhány száz tagú szamaritánus közösség maradt fenn, amely az ősi zsidó nép leszármazottainak tekinti magát. A szamaritánus hagyomány szerint I.ten a Gerizim-hegyen, nem pedig a jeruzsálemi Mória hegyen mondta Ábrahámnak, hogy áldozza fel Izsákot, s ezt a helyet választotta a szentély helyéül.

Evőeszközök és fülönfüggők a Talmud keletkezése korából

Másfél ezer éves evőeszközre (villára) és medálos fülbevalóra bukkantak az Észak-Izraelben, a Galileai-tengernél, másik nevén a Kinneret-tónál folyó ásatásokon. A szakemberek a fémtárgyak mellett a Talmud keletkezésének korá-

A bronz villácskát véséssel díszítették, ami a régészek szerint azt jelzi, hogy egy különösen értékes eszköz lehetett, míg a függős fülbevalót vélhetően egy kis üveg-márvány is ékesítette.

A fülönfüggő – Fotó Dr. Ahia Cohen Tavor, Dekel Segev - Izraeli Természetvédelmi és Nemzeti Parkok Hatósága

ból származó, kb. 1500 évvel ezelőtti cserépedényeket, üvegedényeket és állatcsontokat is találtak a Kinneret-tótól mintegy 4 kilométerre észak-keletre lévő Korazim Nemzeti Park egyik épületénél végzett ásatásán, amelyet az Izraeli Régészeti Hatóság (IAA) végzett.

A nemzeti parkban már több éve lehetővé teszik a nagyközönség számára, hogy részt vegyen az ősi zsidó közösség maradványainak feltárásában, és ekkor is családok tucatjai dolgoztak önkéntesként a falu egyik legnagyobb lakóépületében végzett ásatásokon.

Az amatőr régészkedésben részt vevő egyik lány vette észre az evőeszközt, amely ritka lelet.

– Soha nem láttam villát sem ásatásokon, sem a tudományos irodalomban. Általánosságban elmondható, hogy alkalmanként előfordulnak egyszerű vaskések, de az evőeszközök nagyon ritka dolgok – nyilatkozta az ásatásokat vezető Ahia Cohen-Tavor a leletről. – Az emberek hajdanán valószínűleg főleg fakanalakat használtak, melyek nem maradtak fenn. A villát vésés díszíti, azt jelezve, ez egy lu-

xuseszköz. Az ásatások folytatásakor megpróbáljuk majd megérteni, mire használták ezt a helyiséget, és miért volt itt a villa. Izgalmas azon igyekezni, hogy kitaláljuk, elképzeljük, miként éltek az itt lakók, és összevetni a mi életünket az övékkel – ugyanott, több tucat generációnyi különbséggel – tette hozzá a régész.

A Korazim Nemzeti Park az I. és a VIII. század közötti, az Újszövetségben is megemlített zsidó falu nyomait őrzi, beleértve a zsinagóga maradványait is.

Családi régészkedés

Erkölcsei és egyéb törvények

Kettőslátás - A Biblia a teológus és a filozófus szemével

Korábban az erabbi beszélgetéssorozatban Dési János, dr. Frölich Róbert és dr. Gábor György segítségével ta-nulhattunk a zsidósághoz kapcsolódó szokásokról és sok egyébéről. De azóta sem maradtunk a trió nélkül, Kettőslátás - A Biblia a teológus és a filozófus szemével indult új sorozat, melyet szerdán, mostantól 17:00-tól, az ima után követhetnek a dohányos zoom-on. S kövessék is figyelemmel, mert az előadásokat NEM lehet visszanézni. Azért a Pesti Sóletben rendre adunk egy rövid összefoglalót az elhangzottakból.

Az erkölcsről szóló törvényekről még véletlenül se a mai, XX.-XXI. századi szokások alapján gondolkodjunk. Mint minden mást, ezt is az adott korba kell belehelyezni. Mózes harmadik könyve alapján a zsidók az itt leírtakban is különbözzenek az őket körülvevőktől.

„Ne cselekedjetez úgy, ahogyan Egyiptomban szokás, ahol laktatok. És ne cselekedjetez úgy, ahogyan Kánaán földjén szokás, ahova beviszlek benneteket. Ne kövessétek szokásait!”

A szöveg a folytatásban nem szabályozza, hogy kivel, mit és hogyan, csak arról, szől, kivel (és miért) ne – családon belül (és állattal) NE! Ezt, ezeket leszámítva nem ír arról, hogy az „engedélyezett” partnerekkel, kettesben mit és milyen formában. A homoszexualitást csak a férfiak esetében tiltja, azt is csupán azért, mert a férfiak együttléte esetén veszendőbe megy a „mag”. /Az állatokkal való szexuális aktus is ezért tiltja, mert pocskába megy, vagy ki tudja milyen élőlény születik a „nászból”./ Kiemelten kezeli, – Izsák óta érthetően – hogy tilos gyereket feláldozni! A gyerekáldozat, I.ten ellen elkövetett bűnnek minősül. /A kánaánita népek úgy gondolták, ha az állatáldozatnál a legértékesebbet adják istenüknek, s mi lehetne nagyobb áldozat, mint a saját gyermekük, s ezzel célt érnek. A

zsidóknál itt is előjön az – ember – értékesége./

Ezután számos, nem feltétlen összefüggő dolgok kapcsán szerepelnek szabályozások. /Szülők tisztelete; szombat; bálványimádás és varázslás tilalma; szociális szabályozás – szegények és idegenek segítése, a peah hagyása stb./

Gábor György kiemelte, ezek a törvények az én-te-ő körül forognak. Szól rólam (én), I.tenről (te) és a többi emberről (ő).Többször ismétlődik a szövegben, hogy „Én vagyok az Úr” – főbbink felhívta a figyelmet, ez egyfajta fenyegetés, s utalás arra, hogy Egyiptom fáraója is megtapasztalta, mit is jelent ez!

Se a szegény mellett, se ellen ne döntsenek a bírúk – újra az igazságosság jelentőségéről szól. Majd a Tóra lényege jön: „Szeresd felebarátodat, mint magadat!” /Mert olyan, mint Te./

Számos korábbi törvényt és parancsolatot megismétel, vagy kibont, olyanokat is, melyek a tízparancsolat (tíz ige) között is szerepeltek. Ugyanúgy be kell tartani a könnyű és a nehéz parancsolatokat, illetve melyeknek tudjuk az okát, s azokat, melyeknek nem tudjuk.

Az időről-időre visszatérő vérvádak (egyik fontos cáfolata is itt szerepel: „Ne egyeteket semmit a vérével!”)E korban a vér az életet jelentette, amíg van a vér az állatban, addig élőknek számít, s (élő állatból) nem lehet ki-

Jacob Jordaens:
Mózes és kusita felesége

vágni húst – ezzel egy noahita törvényre is felhívja a figyelmet.

De olvashatunk az idősek tiszteletéről, megbecsüléséről is, hiszen az idős emberek tudással, tapasztalatokkal rendelkeznek. Ráadásul akarva-akaratlanul tanít(hat)nak minket, s a mestert pedig tisztelni kell.

A kereskedelmi élet tisztaságára hívja fel a figyelmet, hogy legyenek pontos mérőeszközök. Míg a környező népeknél az számított ügyes kereskedőnek, aki át tudta verni a vevőt, itt a becsületesség a helyes.

A haj és a szakáll nyírásának szabályozása vélhetően arra utal, hogy a külsőségeket (divatot) se vegyék át máshonnan.

Május második hetében már Mózes IV. könyvéről beszéltek előadóink, s hosszan hallhattunk a (nem bizonyított) házasságtörésről, illetve féltékenységéről, s a pap által az asszonynak adott, átkot hozó keserű vízről, és annak szerepéről.

Ezt követően a pénteki i.tentiszteletek végén elhangzó csodás Áron áldást elemezte főbbink.

Az emberek már egyre jobban unják a manát és halra, húsrá, hagymára és dinnyére vágyik. Mindezt a szépre emlékező nosztalgiával, milyen jó volt Egyiptomban – a rabszolgaságban. A szabadságot viszont nem tudják értékelni. Aztán a nép megkapta a húst, jöttek a fürjek...

Később Mirjám és Áron, azaz a testvérei lázadnak Mózes ellen, a fekete (kusita) asszonyt említik, valójában az a gondjuk, hogy miért ő a vezető. Mózes helyett I.ten válaszol nekik, ráadásul Mirjámot megbünteti, és csak azután indulnak tovább, miután meggyógyul.

Következő alkalommal tartson velünk Ön is, az ima előtt, 17:00-tól a zoom-on.

Meeting ID: 389 906 7799.

Jelszó: dohany.

A belépő „kódokkal” kéthetente keddenként is hallgathatnak egy érdekes előadást, ezeken Kaczvinsky Barbarát követhetik szintén 17:00 órától.

I M A R E N D

Hétköznapi: 7:30-kor kezdünk reggel, míg az esti ima időpontja 18:00 óra, helyszín a Talmud-Tóra.

A zoom-os programok napján (kéthetente kedden, illetve szerdánként) az esti imák 18:30-kor kezdődnek.

Péntek esti ima: 18:00-kor a Dohány Templomban.

Szombat reggeli ima Dohány Templomban: Sachrisz: 9:30,
Tóraolvasás: 10:00
Muszáf ima: kb. 10:45

Este 18:00-tól sálásüdesz (a kertben, rossz idő esetén a Talmud-Tórában)

Vasárnap reggeli ima: 8:00-kor kezdődik.

Sovuajszai imaidők, az i.tentiszteletek helyszíne a Dohány-templom.

Június 4. Sovuajsz I. este 18:00

Június 5. Sovuajsz II. este 18:00

Június 5. Sovuajsz I. reggel 9:30

Június 6. Sovuajsz II. reggel 9:30,

MÁZKIR kb. 10:45!

MEGHÍVÓ

A Dohány körzet vezetése meghív minden emlékezőt június 19-én (Sziván 20-án), 10 órai kezdettel, a szokásos gyászmegemlékezésre, a Dohány utcai Zsinagóga temetőjébe.

Az Ön részvételére is feltétlenül számítunk!

Beszédet mond: Dr. Frölich Róbert,
főbbi

Közreműködik: Fekete László,
főkántor és
Rudas Dániel,
kántor

Lag Boajmer a kertben

Két év kimaradt a járvány miatt, idén viszont május 19-én a Dohány utcai zsinagóga hátsó kertjében ismét megtarthatta körzetünk a hagyományos Lag Boajmer ünnepségét. Frölich Róbert főrabbi dróséjában beszélt Lag Boajmer-ről, illetve a hagyományokról. A délután során a Dohány kórus tagjaiból álló együttes (Dezsi András, Frölich Benjámin, Herrer Pál, Hollander András, Vadász György és Zierer Péter) ismert olasz slágereket adott elő, melyek közül többet megjelentek is lelkesen énekeltek. Legnagyobb ováció viszont Dezsi András opera részleteit kísérte. /Érdekesség, András majd egy éve, Székesfehérváron éppen egy „Italia bella” címet viselő esten aratott hatalmas sikert és kapott csodás kritikát. Az esten mutatkozott be a helyi közönségnek, az Alba Regia Szimfonikus Zenekar új karmestere, művészeti vezetője, zsinagógánk organistája, Dobszay Péter./

A zene mellett természetesen szokás szerint rengeteg finom étel várt a megjelentekre. De minden szónál többet mondanak a Szentgyörgyi Ákos által készített fényképek, melyekből még többet láthatnak körzetünk facebook oldalán: <https://tinyurl.hu/5Rr5>.

Mily félelmetes ez a hely...

Továbbra is várunk mindenkit kéthetente hétfőn a Talmud-Tórában (VII. Wesselényi u. 7.) az ima előtt, **17:00** órakor. Márciusban is folytatódik „Mily félelmetes ez a hely...” címmel dr. Frölich Róbert előadás-

sorozata, mely bevezet a zsinagóga érdekes világába, az imádkozás és a zsidó vallás rejtélyeibe.

Legközelebb május 30-án tart tanítást főrabbinck.

Dési János

Ranschburg Jenő emléke

Gyakran eszembe jut mostanában. Én is azok közé tartozom, akik nagyon szerettek Ranschburg Jenővel beszélgetni. Úgyhogy előszedtem most egy régi interjútát – hátha másnak is eszébe jut.

– Amikor a Madách gimnáziumba jártál, már tudtad, hogy gyerekekkel akarsz foglalkozni, vagy csak maga a lélektan érdekelt, hogy hogyan működik az ember?

– Tudtam, hogy gyerekekkel akarok foglalkozni, de fogalmam sem volt, mi az a pszichológia.

Nem is nagyon lehetett ez divat azokban az időkben. Az 1950-es években tabu volt. Ezt a szót, hogy lélektan nem lehetett kimondani. Burzsoá csökevény volt. Ennek következtében én magyar tanár akartam lenni, az volt minden vágyam, hogy magyar irodalmat tanítsak, meg természetesen az, hogy gyarapítsam is a magyar nyelvű irodalmi művek számát. Mindenféle irodalmi körbe jártam, verseket írtunk, mesejátékokat írtunk. Tudod, hogy egyet majdnem bemutatattam. Elmeséljem?

– Persze!

– Színdarabot írtam, mesejátékot gyerekeknek. Mindig gyerekeknek írtam, holott azt sem tudtam mi az a pszichológia. Egy verses mesejátékot, kicsit Heltai Jenő stílusban.

– Nem a legrosszabb.

– Nem a legrosszabb. Érdekes, hogy Jenő volt a neve, de otthon mindenki Jánosnak szólította. Engem is Jánosnak szólítottak otthon.

– Engem is.

– Igen, de neked az a neved. Sok érdekes rokonságot véltem felfedezni. A lényeg, hogy ez a mesejáték íródott, amikor egyszer csak felmerült, hogy miután nem vettek fel az egyetemre, bevonulok katonának. Azt mondta az én kedves, színésznek készülő barátom, akiből az is lett utána, hogy borzasztó egyszerű, írdál egy filmforgatókönyvet, aminek én fogom játszani a főszerepét, katonákról szóljon, és akkor nem kell bevonulni. És egy éjszaka alatt villámgyorsan írtam egy filmforgatókönyvet, egy szegény esetlen fiúról, akiből embert farag a néphadsereg és elküldtem a honvéd filmgyárba, létezett egy ilyen akkoriban.

– Es bejött a dolog?

– Az volt a szerencse, hogy ennek a honvéd filmgyárnak a vezető dramaturgia egy nagyszerű magyar író volt, Szinetár Györgynek hívták, aki egyébként a Dérynének és az akkori más sikeres magyar filmeknek a szerzője volt. Szinetár György elolvasta a neki elküldött forgatókönyvemet és írt egy levelet, hogy szeretne velem találkozni. Rettenő boldogok voltunk a barátommal, hogy megúsztuk a katonaságot, elmentünk. Nagyon aranyos volt, bár azt mondta: azt tudja, hogy ez semmit nem ér, amit írt? Mondtam, tudom. Dobjuk a szemétkosárba. Erre megkérdezte: Mást is ír? Mondom igen, éppen egy mesejátékon dolgozom. Lényeg, hogy elolvasta azt is és utána hetente egy-kétszer a lakásán voltam fenn, mert beteg is volt akkor és olvastam fel az íródott darabot és segített. Nagyon tetszett neki. Egyik alkalommal már majdnem két felvonás teljesen készen volt, azt mondta nekem, hogy az ifjúsági színházzal tárgyal, mert a darabot szeretné, ha bemutatnák. Akkor láttam utoljára. Soha többé Szinetár Györggyel nem találkoztam

– Mert?

– Amikor telefonált, akkor anyukámmal letagadtattam magam.

– Miért?

– Mert volt egy álmatlan éjszakám és úgy éreztem, hogy nem ez az én életutam. Én nem vagyok író és félreismer, aki azt hiszi, hogy én az irodalmi pályán fogok tudni érvényesülni. És örökké fáj, nem sokkal később Szinetár György meghalt és már nem is találkoztam vele, pedig nagyszerű ember volt és mindent megtett. Csak volt egy ilyen bolond fiatalember, aki megremült attól, hogy a darabját még végül be is mutatják.

– Te verseket is írsz, tehát mint irodalmár is szerepelsz.

– Ez nem így van. Én verseket írtam nagyon régen, 20 éves koromban.

– Semmit, egy sort sem azóta? Kötet is jelent meg.

– Megpróbáltam újra írni, mert felhívott az egyik könyvkiadó igazgatója és azt mondta, hogy hallotta, nagyon szép gyerekverseket írok. Onnan ismerte a dolgot, hogy az egyik barátja esti egyetemre járt és tanítottam. És amikor szóba került a gyerekeknek egy bizonyos személyiség vonása azt

mondtam, hogy vagy 40 évvel ezelőtt írtam erről egy verset és tudom fejből, és elmondtam. És ez mindenkinek nagyon tetszett ott és ő pedig elmondta a kiadó igazgatójának, te ez a Ranschburg olyan aranyos gyerekverseket ír. És a kiadó igazgatója felhívott, hogy ki szeretné adni, mondtam, hogy elkéstél, mert egyet, kettőt tudok fejből, de a többi 40 évvel ezelőtt írtam, nem emlékszem rá.

– Nem írtad le?

– De, de nem volt meg. És azt mondta, nem baj, majd újra írod, és akkor adtam magamnak két hónapot és megpróbáltam újra írni.

– Újra írtad, vagy újakat írtál?

– Is-is. Ezt onnan tudom, hogy ezeknek a verseknek egy jelentős része utána az én édes kicsi húgom füzetéből, gyerekkori iskola füzetéből, előkerültek és egy új kiadásba aztán már azok is bekerültek. Ezek között volt olyan, amit én 60 évesen újra írtam valóban, és volt olyan, amire már nem emlékeztem. Ezek bekerültek a második kiadásba, s utána nem sokkal kiadtak egy válogatott gyermekvers kötetet, *Friss tinta* címmel és ebbe bekerültek ezek a versek. Gondoltam is rá, ha a szerkesztők tudnák, hogy ezt a Friss tintát valamikor 40, vagy 50 évvel ezelőtt használtam. Végző soron az igazság az, ezek a gyerekversek nagyon régen születtek, amikor ebből kötetet szerettem volna csinálni, de akkor még nem voltam Ranschburg Jenő és ennek következtében nem nagyon izgattott senkit.

– Gondolod, hogy ez most azért tetszik valakinek, mert azt mondják, hogy az a pofa a tévéből, akit ismerünk, aki számtalan könyvet írt, a vers önmagában nem elég?

– Őszintén remélem egyébként, hogy ezek nagyon kedves versek, mert ez nem költészet, én ezt nem költészetnek gondolom, hanem rímekbe szedett gyermeklélektan.

(Folytatás következik)

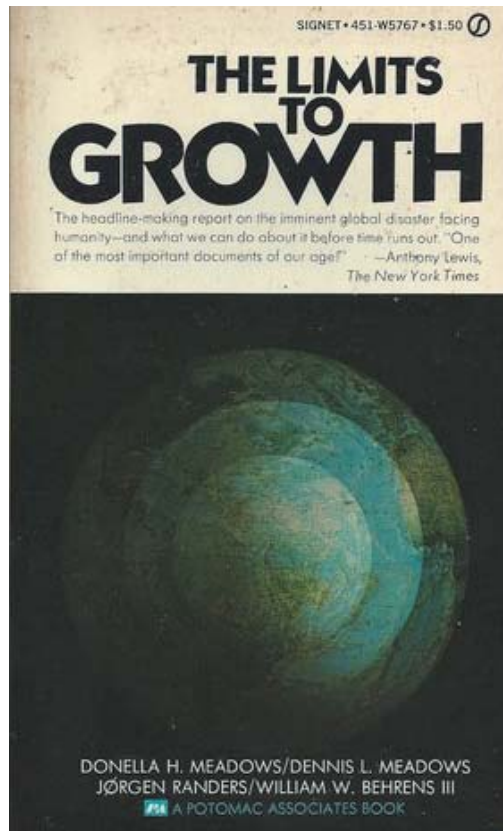
Szentgyörgyi Zsuzsa

Határozatlan modern Pythiák

Az elmúlt 200-250 év alatt az emberiség drámai átalakulásokon ment át. Mondhatnók, fejlődésen, ha ez az átalakulás nem járt volna káros következményekkel is. Mint az életünket nagyobb részben segítő vegyi anyagok jelentős elterjedése és ezzel a környezet növekvő szennyezése. De ilyen a légközlekedés könnyen elérhetővé válása is, a hatalmas előnyeivel, de a légbombázás rettenetes következményeivel is. Vagy a nukleáris technika rendkívül hasznos eredményei, mellettük-velük a szörnyű robbanóeszközökkel.

Az alábbi írás a www.viszont.hu-n jelent meg, a cikk első részét Keserű-keserves jóslatok címmel olvashatták előző számunkban.

A sor folytatható napjainkban az infokommunikációval, vagy az űrtechnikával. Rádásul ez utóbbiakkal ötven-hatvan éve a modellező tudósok még nem, vagy kevéssé számolhattak. Meddig növekedhet az emberiség létszáma? Láthatjuk, ahhoz, hogy egy milliárd főről megkétszereződjék, 130 évnek kellett eltelnie, addig a kétmilliárdtól a négyszereséig (!), nyolcmilliárdig, vagyis napjainkig, ez az időtartam már csak kilencven év. Elődeink, a híressé vált modellezés tudósai 2100-ra hatmilliárdos népességet vetítettek előre.

Itt vissza kell térnünk a jóslatok érvényességének kérdéséhez. A veszélyek felismerésével, másrészt a technikai haladással napjainkra a trendek is változnak. Dennis L. Meadows és szerzőtársai még a népesség 2,1 százalékos növekedési rátájával számoltak, ami azt jelentette, 33 évenként megkétszereződik a létszámunk. E tekintetben jelentős változások következtek be. Míg a múlt század második felében is évente több mint 2 százalékkal gyarapodott az emberiség, mostanra ez az ütem 1,1 százalékra csökkent. Mi több, további lassulás

is várható, egyes prognózisok szerint századunk végére 0,03 százalékra apadhat a növekedés üteme. Már amennyiben a jóslatok valóra is válnak. Az sem elhanyagolható szempont, hogy az élettartam jelentősen megnőtt, immár nem csak a fejlett világban, hanem a gyengén fejlettek is kezdenek felzárkózni e tekintetben, hála a technikának és a fejlődő egészségügyi ellátásnak. Kétszáz éve 30 év alatt volt a születéskor várható átlagos élettartam, ma nálunk is bőven a 70 éves kor fölött jár. Igaz, bármikor bekövetkezhetnek előre nem látható események: mint a COVID-19 vírus, egy még ki nem ismert, meg nem állítható világjárvány, vagy kirobbanhat egy kiterjedt háborúskodás.

Kétségtelen, napjainkban komoly, sőt, megrendítő figyelmeztetésekben nincs hiány. Kimutatták, Földünk légköre az ipari forradalom kezdete óta 1,1 Celsius fokkal emelkedett, és erőteljes beavatkozások nélkül ez az érték 2050-re, tehát kevesebb, mint három évtized alatt elérheti az 1,5 fokot. Ere figyelmeztet elsősorban az Éghajlatváltozási Kormányközi Testület (IPCC) újabb és újabb jelentése is.

Alapvető kérdés, mennyire befolyásolják a várható folyamatokat az új technológiák? Az ötven évvel ezelőtti vizsgálatok nem foglalkoztak a számítástechnika eredményeinek tömeges elterjedésével. Hálózatok már léteztek, de csak korlátozottan, a fejlett országok, elsősorban az USA haditechnikai fejlesztéseiben. Napjainkra szó szerint világhálót használ az emberiség nagy része, már a „felhőben” is. Egyetlen év alatt, tavaly 32 millió új számítógép lépett üzembe. Hasonló ütemben terjednek a személyhez kötött (mobil) telefonok, már több van belőlük, mint ahány ember él a Földön.

Nagy változások következtek be az elektromos energia terén is, ami mai életünk meghatározó, nélkülözhetetlen alapja, még világunk kevésbé fejlett térségeiben is. A klímavészély hozta felszínre, hogy erőteljes átalakulások kellenek a villamosenergia-termelésben, mivel a fosszilis üzemanyagok, elsősorban a szén, de részben a kőolaj és a földgáz is elsődleges okozói a légkörben a káros gázok felgyülemelésének. Holott az ipari forradalom kezdeti szakaszaiban ezek adtak lendületet jobb életkörülményeknek és a népességnövekedésnek. A légkör

szempontjából főbűnös szénerőművi energia-termelés esetében ismét beleütközünk a jóslatok és a tényleges, reális megvalósulások közti differenciákba. Jelenleg még szénerőművek termelik világunk áramfelhasználásának több, mint harmadát. Kétségtelen, az új szénerőművek már hatásos szűrő és leválasztó berendezésekkel fognak működni.

Nagy felismerést jelentett a természeti erőforrások – a napsugárzás, a szél, a víz, a földhő – hasznosítása az energiatermelésben. Nagyarányú kiaknázásuk még a felfejlődés szakaszában van: a világtermelésnek csak 15 százalékát teszik ki, ám erősen növekszik ez az érték. Itt ismét beleütközünk egy kétes jóslatba: a fűzős energiatermelés tényleges alkalmazásába.

Mindenesetre a századunk végéig még mindig növekvő emberiséget élelemmel kell ellátni. Márpedig a megművelhető föld csökken. Relatív módon, a növekvő népességhez viszonyítva és abszolút mértékben is, mivel az új technológiák, a nagy területigényű nap- és szélerőművek is terjedelmes térségeket foglalnak el. Illetve a bővülő létszámú emberiség egyre kiterjedtebb városokat és úthálózatokat igényel a lakhatásához, ami mind a mezőgazdaságilag hasznosítható földterületeket csökkenti. Ezek a problémák még csak halványan jelentkeznek a fél évszázaddal ezelőtti jóslásokban.

*

Az elmúlt bő félévszázad alatt sok minden másképpen alakult, mint ahogyan a tizenhét tudós modellezte, köszönhetően elsősorban a technikai haladásnak. Azonban a legfontosabb trendek fő vonalait ma is érdemes megismerni és igazodni is kell hozzájuk. De szem előtt tartva, hogy a bolygónk és lakosai által alkotott, állandóan változó rendszerben az előrejelzések-jóslatok csak bizonyos valószínűségekkel valósulnak meg, s azt is, hogy erősek a kölcsönhatások.

Végül is, hogyan tovább, lesz-e kiút? Esetleg megvalósítható egy békés állapot – folyamatos, nem-hadicélú technológiai fejlődéssel és bölcs, elfogadható kompromisszumokkal járó társadalompolitika érvényesülésével. Mindezenre a jelen elemző emberében több a kétség, mint az optimizmus. Érdemes lesz ötven év múlva visszatérni az akkori helyzet és kilátások elemzésére.

Szántó András

„JÖJJÖN KI ÓBUDÁRA” – MÉG MINDIG VAN MIÉRT! Múltidéző mustra a régi Óbuda vendéglős világában 2.0

Néhány éve, hogy új sorozatot indítottunk, amely már akkor is többek tetszését elnyerte, s azóta is népszerű. Így folytatjuk a sok érdekességgel tarkított utazást - a XX. század elejének Budapestjén. Továbbra is a kiváló www.melyenszanto.blog.hu szerzője, **Szántó András** válogat a blogban megjelent legérdekesebb írásaiból – korábban már jártunk a Római-parton, most térjünk vissza Óbudára.

Ha manapság nosztalgáról és vendéglátásról esik szó, elsőként jut eszembe Óbuda. Ide érdemes volt „kijönni” és jócskán lehetett válogatni a különböző kisvendéglők között. Többségük a család lakóházának egyik szobájából kialakított étkezde volt, és ha az udvart rendbe tették, kiraktak néhány asztalt kockás terítővel és székekkel – ez volt a kerthelyiség.

A „Klasszikus” Óbuda

A „klasszikus” Óbuda belső részének romantikájából néhány elszigetelt helyen még ma is kaphatunk ízelítőt. Feleségemmel a 70-es években bejártuk a bontás előtti utcákat, boroztunk olyan kiskocsmákban, ahol már kikapcsolták a villanyt és a következő hétre kellett kiüríteni a helyiségeket a bulldózer előtt. (Kár, hogy nem csináltam

Asszonyvár vendéglő

Weinper kert

Óbuda azonban sokkal nagyobb és több volt, mint gondolnánk. A kerület felosztása szerint a következő – hajdan önálló karakterű – részekből áll: Aranyhegy-Ürömhegy-Péterhegy; Aquincum; Békásmegyér; Csillaghegy; Csúcshegy; Harsány-lejtő; Hármashatárhegy; Kaszásdűlő; Mocsárosdűlő; Óbuda; Óbuda hegyvidéke; Óbudai (Hajógyári) sziget; Rómaifürdő; Soly-márvölgy; Újlak egy része.

Ezek bármelyikének száz év előtti kertvendéglőiről hosszú oldalakat lehetne regélni és képeket mutogatni, hiszen mindegyik kedvelt kirándulóhely volt. Hajdan egy család, vagy társaság kirándulása azt jelentette, hogy vasárnap reggel felkerekedtek, néhány villamossal kibumliztak Óbudára, vagy Csillaghegyre, ott bevetették magukat a kertvendéglőbe. Jókat ettek és ittak, esetleg kugliztak, délután összeszedték a gyerekeket és elindultak hazafelé.

akkor fotókat!) Sajnos a legtöbb rozoga, egészségtelen kis épületért nem volt kár, de a helyükön álló tízemeletesek között lett volna még másfajta átmenet...

A régi kertvendéglői hangulatok bemutatására a rendelkezésre álló

temérdek kép közül kiválasztottam néhányat – mindenféle logika nélkül, csupán a sokféleség érzékeltetése miatt. Az egyik a Szőlő u. 42-ben volt, Weinper kertnek hívták, ma a Zöld kapu étterem van a helyén. A Pacsirtamező utca és Bécsi út közötti részen már a 30-as években megindult a bontás, modern, 4-6 lakásos házak épültek a környéken – és közöttük megmaradt a több mint száz éve alapított kert – árnyat adó gesztenyefák tövében.

Másik kedvenc képem Kuti István „A hajóállomáshoz” nevű vendéglőjét ábrázolja. Az Óbudai (hivatalos) hajóállomás a mai Kolosy téri piac magasságában lehetett, és a kikötővel szemben, a Rupp Imre u. 17-ben (most Árpád fejedelem útja) állt a vendéglő. Kuti úr a

„minden időben friss halászlé és rántotthal” mellé esténként zenehangversenyt is ígért – és a legendák szerint a legnevesebb cigányzenekarok miatt sokan és gyakran kihajóztak, vagy villamosoztak a belvárosból is – a helyi közönség mellett.

Egy utcával beljebb, a Lajos utca 33-ban volt az évszázados eredetű, és a mai napig működő Tiroli vendéglő. 1907-ben Kégl János alapította. Őt sokan követték, így 1916-tól az a Kása Géza, akinek korábban a Szent István körút elején volt népszerű vendéglője. A helyiséget többször bővítették a szomszédos üzlethelyiséggel, s végül kb. 150 férőhelyes lett. A nevéhez illően osztrák és német ételspecialitásokat kínálnak. Egy időben sok népszerű, ismert ember látogatta az éttermet, pl. Ruttkai Éva, Déri János, Bessenyei Ferenc, Csúrka István, Mándi Iván. Számomra a legkülönösebb esemény kapcsolódik a Tirolihoz – 1968 októberében itt tartottuk az esküvői lakománkat – feleségemmel és 2 tanúkkal – ennyire tellett az akkori jövedelmünkből.

Ha a Lajos utcából átmegyünk a Bécsi útra, a mára felújított részen volt Rábl József „A vén szederfához” címzett vendéglője. A Bécsi út 52. számú házban és a közelében most számos új vendéglő, söröző, cukrászda működik – de egy sincs olyan, ahol a hentes-mészáros gazda a saját friss húsaiból készítené az ételeket – ez volt ugyanis Rábl úr fő vonzereje a 100 év előtti

Kuti István vendéglője - A hajóállomáshoz

BOMBABIZTOS HELY!

Méteres falak!

Ezt mindenkinek meg kell nézni!

Hangulatos zene!

Elsőrendű konyha!

Kitűnő balatonmelléki borok, különleges sörök állandó csapolása.

Szíves látogatást kér:

Virág Kálmán
vendéglős

világban. A korabeli hirdetésében is hangsúlyozta, hogy

„A vén szederfához - Rábl József mészáros és hentes vendéglője, III. ker. Bécsi-út 52. Saját vágású elsőrendű húsok, becsületes adagok, természetes jó borok. Egyesületek és társaságok számára alkalmas helyiségek. Kellemes kerthelyiség. Olcsó árak. Tréfás zene és ének előadások.”

Első benyomásom a hirdetésről az, hogy az egyszerű szavak, tények sokkal meggyőzőbbek, mint a mai, fantáziátlan vendéglős hirdetések a nagyzolásokkal és túlzásokkal, akciózással és „torkos csütörtökökre” – ezek miatt végül nagy csalódásokkal...

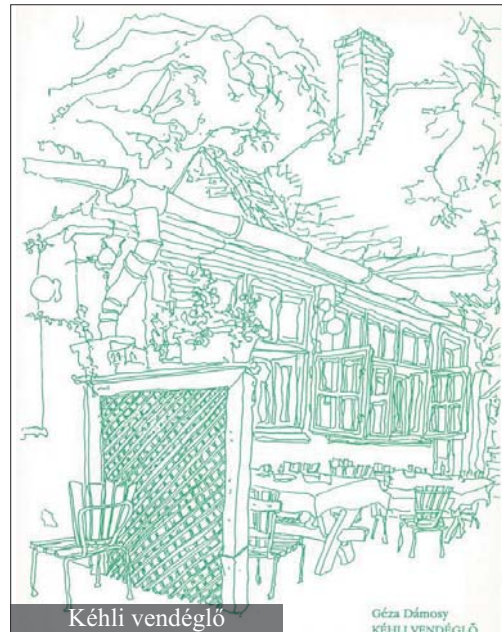
A harmincas években *Buruczky József* vette meg a helyiséget, aki a kép közepén látható sötét öltönyben és nyakkendővel. Kibővítette a kertet és *Makrapipa vendéglő* néven folytatta az üzletet. A vendégeket mindennapi szalon zenével csábította, és biztosan a kitűnő konyhával, remek ételekkel is.

A Bécsi úton tovább menve böngészünk még Óbuda vendéglős-kis-kocsmás múltjában. Az *Asszonyvár*, később *Aranybárany* vendéglőre az idősebbek közül még többen emlékezhetnek. A Bécsi út 86. számú ház (a Nagyszombat utca sarkán) kivételesen ma is ugyanúgy áll, mint régen, csak éppen kínai vendéglő van a hajdaniak helyén. Pedig a régi kocsmát még 1885-ben alapította *Singer Gyula*, majd több tulajdonos

következett. Egyikük *Kudelka Dávid* volt, aki rokona lehetett a híres bűnesetben, Ledererné által megölt és feldarabolt Kudelkának? Nem tudjuk, de a kocsmától még működött.

1928-ban *Édes Jánosné* vette át az üzlet vezetését, őt követte 1930-ban *Szobel Sándorné*, 1931-ben pedig férje, *Szobel Sándor*. Az ő hirdetéséből tudjuk, hogy fő attrakciója a „híres erdélyi flekken és fatányéros” volt, de naponta friss „élő halból készült magyaros halászlét” is kínált vendégeinek. A szórakoztatásról „elsőrangú cigányzene” gondoskodott. A 72-es villamos megállójával dicsekedő vendéglőben havonta találkoztak a Sztármegyeiek, vagyis az onnan Budapestre került emberek. 1936-ban *Virág Kálmán*

lett a tulajdonos, ő adta a vendéglőnek az Arany Bárany nevet. A régi épület miatt úgy hirdették, hogy „Bombabiztos hely! Méteres falak!” jelentik a biztonságot. Vajon a féktelen mulatozásra gondolt? Mert akkor a háború még messze volt... Virág úr is remek halászlét és halkülönlegességeket kínált, de közben haladt a korral is – 1939-ben már a vendéglőben minden este modernebb zene volt: „Szalon duo – Slager jazz számokat és a magyar dalköltők legszebb nótáit játsszák”!

Kéhl vendéglő

Géza Dámós
KÉHLI VÉNDÉGLŐ

Óbuda mára egyik legnépszerűbb vendéglője a *Kéhl*. És talán az egyetlen, amely valóban a régi óbudai hangulatot őrizte meg – élesztette újjá az utókor számára, élhető és élvezhető formában. Ez nem csupán a külsőségeket jelenti, mert korabeli díszleteket sokan tudnak, vagy legalább is próbálnak varázsolni a modern világ falai közé. A Kéhliben azonban olyan a hangulat, amelyben még Krúdy Gyula is jól érezné magát, ha valamilyen csoda folytán visszatérne törzsasztalához. És hát a kert! Gyönyörű, amilyen sohasem volt Krúdy idejében. Ő csak az ajtó elé kitett kis asztalkánál üldögélhetett meleg nyári estéken és figyelte a Mókus utca lankadó forgalmát. A belső kert igényesen megformált remek vacsorázó hely a hatalmas gesztenyefák alatt, szinte összenőve az étterem többi helyiségével. A teljes multidézéshez persze az ételek minősége és milyensége is

szorosan kapcsolódik – erről csaknem 30 éve *Gál B. Eduárd* főszakács és csapata gondoskodik. Mindez csak azért említésre méltó, mert egy szenvedélyes, művészelkű és megszállott vendéglátós érdeme, aki már 40 évvel ezelőtt a visszahozandó régi óbudai hangulatról álmodott – és mindenét arra tette fel, hogy ez meg is valósuljon. *Cecei Horváth Tibor* néhány éve eltávozott közülünk, de a gyerekei által vezetett étterem tökéletesen viszi tovább a „Krúdys - Óbudás” hagyatékot. (Tiborról és a vele alapított Szindbád Ingyenkör rendkívül eseménydús történetéről majd egy másik írásban fogok beszámolni!) Azt azért nézzük meg, hogyan vette át a HÍD vendéglőt Tibor, mielőtt a mai csodákat megteremtette volna: A Kéhliről – többek között – olyan képet is mutatok, melyet Dámós Géza barátom rajzolt. Hozzá kapcsolódik egy rendkívüli Óbuda-élményem is: Gézával, nővérével és az én feleségemmel vacsoráztunk a Kéhliben (a 90-es évek elején), fantasztikusan finom ételeket kaptunk, majd Cecei Tibor különleges ajándékkal lepett meg. A kapu előtt álló konflisba (egylovas kocsit) ültetett minket, és így búcsúzott el tőlünk. A kocsi a nyári estében végigdöcögött Óbudán, át a Margit-hídon, végig a Nagykörúton és az Andrássy úton – sok-sok meglepett ember csodálkozásától kísérve egészen az Operaházig (Gézáék a Dalszínház utcában laktak). Azt hiszem, az óbudai romantikus hangulat ilyen betetőzése életre szóló élmény lenne bárki másnak is...

Kéhl kert

Az alábbi oldalon bővebben, illetve még több képet találhatnak:

<https://tinyurl.hu/y2Gb>

Szalai Viktor

Izrael megemlékezett és ünnepelt

Az előző számban az idén 120 éves Ősújországról olvashattak. Ehhez szorosan kapcsolódik két megemlékezés és egy ünnep, amely meghatározta Izrael elmúlt egy hónapját. Múltkor Herzl temetéséről és a temető elhelyezkedéséről is írtunk, nézzük meg, hogyan kapcsolódik a Herzl-hegy az elmúlt három eseményhez: Jom haSoa (holokauszt nap), Jom HaZikaron (megemlékezés napja) és Jom HaAtzmaut (függetlenség napja).

Herzl sírja alatt, a hegy lejtőin található a Jad VaShem – Holokauszt múzeum és emlékhely, amely a II. világháború során elpusztított hatmillió zsidónak és a túlélőknek állít emléket. Izrael nem a holokauszt miatt alakult meg, de annak fontos szerepe volt, ami meggyorsította az ország létrejöttét. A hegy másik lejtőjén a már megalakult ország háborúiban elesett és terror cselekményeiben meggyilkolt katonák és civilek temetője található, amely hőstettek nélkül az ország nem maradhatott volna fenn. A hegyen található még a nemzet nagyjai és a cionista vezetők, a XIX.-XX. században, az ország megalapításában, majd vezetésében fontos szerepet játszó parcellája is. A három megemlékezés dátuma is ugyanennyire közel áll egymáshoz.

A megemlékezéseket a Holokauszt nap indítja, ez a nemzetközi holokauszt naptól eltérően Izraelben nem az auschwitzi tábor felszabadításának napján van. Erre egyszerű a magyarázat: a világ számára a II. világháború pusztítását szimbolizáló Auschwitz felszabadítása jelenti a tömeggyilkosságok lezárását. A háború után megalakuló és háborúból-háborúba sodródó Izrael fontos ideológiai szempontokból más dátumhoz köti a megemlékezést. Egy épülő, háborúban álló országban nem ösztönző, ha azt mutatjuk, megvédeni sem tudtuk magunkat és mások nélkül mindannyiunkat elpusztítottak volna, amit Auschwitz felszabadítása sugall. Így nem lehet erőt önteni az országért sokszor egyedül és kilátástalanul harcolók szívébe. De ha a hősiességre helyezzük a hangsúlyt, a németeket is meglepő Varsói gettófelkelésre, amikor segít-

Jad VasShem és környéke távolról

ség nélkül, az egyszerű zsidók váltak hőské, ez emlékeztet Dávid és Góliát történetére, ezzel még az elcsigázott, reménytelen helyzetben levő embereknek is bátorságot tudunk adni. Ez a megemlékezés a Jad VaShemben történik.

A holokauszt nap után röviddel van az Emlékezés napja, a nemzeti gyásznapi. A holokauszt a szörnyűségeivel ugyan, de segített az ország gyorsabb létrehozásában, azonban ezzel újabb háborúk és ellenségeskedések kezdődtek, amelyek sok áldozatot követeltek és követelnek ma is mindenkitől. Viszont itt már a hős, hazáját védő katonákról, emberekről van szó, s nem egy tömegmészárlás áldozatairól. Nélkülük lehetetlen lenne a Herzl és mások által megálmodott, és már valóságos élet Izraelben. A központi megemlékezést Herzl sírjánál tartják, mégis a beszédeknél és szónoklatoknál megrázóbbak és mélyebbek, mind a Holokauszt-, mind az Emlékezés napján többször

megszólaló légvédelmi szirénák, amikor egy/két percre megáll az ország. Leállnak az autók és a buszok, az emberek némán megállnak, ahol éppen vannak, egy rövid megemlékezésig megáll az élet, majd utána folytatódik tovább, ami csak azon egyszerű emberekből született hősöknek köszönhető, akikről megemlékeztünk.

Ezt érezzük az Emlékezés napja után is, mert az emlékünnepe végén a Herzl-hegyen rögtön kezdődik a Függetlenség napi ünnepség. /Izrael (újra) megalakulásának héber dátum szerinti évfordulója./ Jelentősége abban rejlik, hogy fontos hőseinkre, elesetteinkre, a meggyilkoltakra gondolni, sőt közösségi felelősség, mert a holokauszt miatt sokaknak nem maradt senkije, aki emlékezzen rá, ezért ha mi nem emlékezünk, örök feledésbe merülnek. De mégse csak a gyász és a fájdalom maradjon, hanem tudjuk és értjük azt is, hogy önfeláldozásukkal biztosították az örömet is, hogy az ország működik, és szabadon élhetünk. Röviden, életük feláldozása nem pusztán veszteségként jelenik meg, hanem egyben ez az alapja a mindennapi felhőtlen életünknek is. Ezért a Függetlenség napi ünnepségen a fejlődésről, érdekes életutakról és szolgálatokról beszélnek, mutatnak be, majd tűzijátékkal és bulival fejeződik be az ünnep.

Ígérjük, a folytatásban elhagyjuk a Herzl-hegyet, kedvescsinálóként ajánljuk Viktor videóit: <https://www.youtube.com/user/rotkivsz/videos>, illetve a Pesti Sóletben is bemutatott könyvét, az Izraeli útikalauzt, melyet itt tudnak megrendelni: viktor.szalai@gmail.com.

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falon a kis névtáblák fölötti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajsz 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szeretteinkért a gyertyák. Lapunk úgy segít Önöknek, hogy közreadjuk, elhunyt szeretteiknek mikor is van a Jahrzeitje.

Szőnyi Éva	június 1.	Szabó Rozália	június 12.	Faragó József, Adél és Vera	Müller-Klein család	június 19.	Weinstein Judit	június 19.
Baruch Sándor	június 4.	Bartos Miksa	június 15.		Nádel Ede	június 19.	Zucker Béla	június 19.
Reitmann Gizella	június 4.	Weinberger Klára	június 15.	Hirschberg Sándor	Nádel Edéné	június 19.	Farkas Jenőné	június 22.
Apor Steiner Judit	június 5.	Wurumbrand család	június 15.	Ignác és Irén Winkler	Pap Józsefné	június 19.	Goitein Emil	június 22.
Csillag család Szegiből	június 5.	Darvas Imre	június 17.	Kohn család	Rosenthal Shandor	június 19.	Holczer László	június 22.
Dévényi Andrásné	június 7.	Réti László	június 17.	Lendvai Lajos	Schwarcz család	június 19.	Schön Jánosné	június 22.
Baruchné Beck Rózsika	június 8.	Beck Wiener-Khon családok	június 19.	Lendvai Lajosné	Sommer István	június 19.	Dr. Seifert Gézané	június 26.
Weisz József	június 9.	Tapolca-Tihany-Budapest	június 19.	Liszenberg Salamon és Éva	Stahlberg György	június 19.	Fried László	június 28.
Dr. Grosser Jenőné	június 10.		június 19.		Stahlberg Györgyné	június 19.	Rózsási György	június 30.
Biksz János	június 12.	Braun Mária	június 19.	Markovits Jakab és Jakabné	Tusák Piroksa	június 19.		
Peter Nadel	június 12.	Deutsch Sándor	június 19.		Wasserman család	június 19.		

